

Rodengymnasiets plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier

Planen gäller för verksamhetsåret 2022–2023

Innehåll

Rodengymnasiets plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier	1
Introduktion och vision	3
Delaktighet – alla som deltar i arbetet	3
Så här gör vi planen känd och tillgänglig	3
Utvärdering – så här gick arbetet med förra årets plan	3
Kartläggning	5
Verksamhetens analys efter kartläggningen	6
Det här kommer vi att göra för att förebygga kränkningar i vår verksamhet	6
När personal får kännedom om att ett barn/elev utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier hanterar vi det på följande sätt	7
Arbetet med att skapa trygghet och studiero för alla elever i skolan och i fritidshemmet	8
Polisanmälan av brottsliga handlingar	9
Barnperspektivet	9
Bilaga 1 10	
Definitioner av kränkande behandling enligt skollagen (2010:800) kap. 6	10
Definitioner av trakasserier enligt diskrimineringslagen (2008:567)	10
Definitioner av sexuella trakasserier enligt diskrimineringslagen (2008:567)	10
Bilaga 2 11	
Diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567)	11
Hur diskriminering kan gå till	11
Diskrimineringsgrunderna	11
Bilaga 3 12	
Förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling	12
Samband mellan skollagens och diskrimineringslagen i upprättandet av planen mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier	12
Förbud mot repressalier	12
Bilaga 4 13	
Tips på information och material som verksamheter kan använda i sitt förebyggande arbete ...	13

Introduktion och vision

Norrtälje kommuns alla verksamheter – från förskolan till vuxenutbildningen bedriver ett målinriktat och förebyggande arbete för att motverka att barn och elever utsätts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier.

I alla våra verksamheter råder nolltolerans mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier. Det är skollagen och diskrimineringslagen som styr vårt arbete på det här området. Det förebyggande arbetet som beskrivs i den här planen syftar till att skapa en miljö som är trygg och säker för alla elever i våra verksamheter.

Delaktighet – alla som deltar i arbetet

I kommunens förskolor och skolor deltar personal, elever och vårdnadshavarna i arbetet med att förebygga kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier.

På vår skola gör vi så här för att alla ska bli delaktiga och informerade om planens innehåll:

- Eleverna deltar i den årliga kartläggningen genom att de besvarar frågor i länsgemensamma enkäten och TINK-enkäten.
- Elever informeras vid terminsstart av skolledning, mentorer, samt via hemsida och Unikum om ordningsreglerna och plan mot kränkande behandling
- Vårdnadshavare informeras via Unikum, föräldramöte och skolans hemsida
- Eleverna deltar efter ålder och mognad i intervjuer och gruppsamtal
- Vår verksamhet går igenom planen på klassråd och föräldramöten.
- Skolans skolråd används som remissinstans och deras synpunkter beaktas i upprättandet av planen mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier

Så här gör vi planen känd och tillgänglig

Planen finns på Unikum som är kommunens skolplattform, och på Norrtälje kommuns webbplats under varje verksamhet och på skolans hemsida. En ny plan publiceras senast 30 november varje år.

Utvärdering – så här gick arbetet med förra årets plan, läsår 2021 - 2022

Följande områden arbetade vi med under det förra läsåret:

- Elevhälsan genomförde en kartläggning gällande elevernas mående och trivsel och trygghet och studiero som presenterades för all personal.
- Programrektorer har löpande gått igenom rutinen för kränkingsanmälningar med medarbetarna för att säkerställa att alla incidenter som skulle kunna vara ett kränkingsärende anmäls till huvudman.
- Skolsköterskorna genomförde hälsosamtal med samtliga elever i årskurs 1 och frågor rörande trygghet och studiero återkopplades på gruppnivå till arbetslagen och skolledning.
- Den länsgemensamma enkäten genomfördes i åk 2 i februari 2022 och resultaten låg till grund för ett av skolans prioriterade mål läsår 2022 - 2023 tillsammans med elevhälsans kartläggning.

- Mentorstid och klassråd, programråd samt skolråd användes för att arbeta med värdegrund, trygghet och social trivsel, där elevernas synpunkter har tagits tillvara av arbetslag och skolledning.
- Representanter för skolledning och elevhälsa deltar i Norrtälje områdesgrupp där vi månadsvis ses och diskuterar lägesbeskrivningar och åtgärder för att öka trygghet och trivsel för ungdomar i kommunen.
- Rektor och programrektorer informerade alla åk 1 vid skolstart om Rodengymnasiets ordningsregler samt de förändringar i skollagen som trädde i kraft inför Ht 2022 och som ska ge ytterligare stöd för att säkra trygghet och studiero.

Så här gick det:

- Elevhälsans kartläggning kopplades sedan till skolans prioriterade mål och SKA-arbete gällande trygghet och studiero/delaktighet och inflytande.
- Anmälningar av kränkingsärenden har delvis ökat. Vi kan se att elever i högre grad kontaktar en personal när de upplever kränkning. Vi kan se att dessa kränkningar utreds i hög grad, men att själva anmälan till huvudman inte alltid görs och därför inte heller kommer skolledningen till kännedom. Skolan behöver fortsätta informera medarbetare om skyldigheten att upprätta en anmälan.
- Skolsköterskornas hälsosamtal och resultaten från Storstockholms länsenkät ledde bl. a till
  - att värdegrundsprojekt genomförts av mentorer och kuratorer i de grupper/program behov identifierats.
  - att trygghet och studiero samt delaktighet och elevinflytande kvarstår som prioriterat mål för verksamheten även läsåret 2022 - 2023.
- Elevernas deltagande och inflytande i t ex skolråd har lett till att elevutrymmen på skolan rustats upp bl. a genom nya möbler och trivsammare möblering för att skapa tryggare och mer trivsamma sociala miljöer för eleverna.
- En åtgärd som genomförts i samarbete med delar av Norrtälje områdesgrupp är en kvällsträff för ungdomar med EPA-traktorer. Träffen ordnades av programrektor och lärare i samarbete med fältsamordnare och polis i anslutning till Fordon och transportprogrammets lokaler.

- Resultat efter förändringar i skollagen för att öka trygghet och studiero visar att antal avstängningar ökat. Det är dock för tidigt att uttala sig om förändringarna haft en förebyggande verkan.

De här områdena fortsätter vi arbeta med under detta läsår:

Trygghet och studiero

Trygghet och studiero fortsätter vara ett prioriterat mål och åtgärder diskuteras och analyseras i skolans systematiska kvalitetsarbete.

Socialpedagog

En ny tjänst som socialpedagog är inrättad. Huvuduppdraget är att öka tryggheten i centralhallen och programkorridorer genom att röra sig mycket ute bland eleverna och bygga relationer.

Socialpedagogen samarbetar med skolans elevhälsa och ingår i EHT och kan därigenom stötta mentorer i både generella och specifika elevärenden.

Trygghetsteam

Vi har under HT 2022 startat ett trygghetsteam som ska arbeta med att sätta upp riktlinjer och förslag till förbättringsåtgärder. Trygghetsteamet har en plats i områdesgruppen och i samarbetet med TINK i Norrtälje kommun.

Information

Klassråd, programråd, skolråd

Plan för åtgärder mot kränkningar och de rutiner skolan har, bör tas upp mer än i början på ett skolår och behöver vara föremål för diskussion i klassråd, programråd och skolråd både för att informera om värdegrund, och om skolans rutiner men också för att elever ska ges tillfälle att yttra sig och utvärdera om det förebyggande arbete som nämns ovan har gett effekt. Informationen ska också leda till att ungdomarna i högre grad vänder sig till personal när/om de känner sig otrygga eller utsatta i skolmiljön.

Pilotprojekt

Under läsåret ingår vi i ett pilotprojekt i kommunen där vi utarbetar ett smidig och tydlig administrativt arbetssätt, där anmälningar om kränkning går direkt till Prorenata. Detta projekt behöver, när det är utvärderat, ut som instruktion för att alla ska känna sig trygga i själva anmälningsprocessen. Informationen om hur, när och varför en anmälan görs behöver ges ännu mer kontinuerligt till alla delar av verksamheten. Skolledning planerar för hur informationen ska bli en återkommande del av skolans SKA.

Kartläggning

För att hitta och identifiera områden där eleverna riskerar att utsättas för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier undersöker vi skolans miljö genom:

- Unikums samtalsmodul för utvecklingssamtal, där eleverna utvärderar sin sociala miljö samt i utvecklingssamtal och mentorssamtal.

- Storstockholms länsenkät.
- analys av de anmälningar om kränkning/trakasserier som inkommit
- genomgång av trivsel- och ordningsregler tillsammans med eleverna
- hälsosamtalen i åk 1
- I samband med kuratorers frånvarosamtal med elever kan miljöfaktorer som påverkar trygghet identifieras
- EHT-möten, EHK:er, klasskonferenser och enkäter från trygghetsteamet

Verksamhetens analys efter kartläggningen

Vi har identifierat några områden i vår verksamhet som riskområden. För att förebygga att kränkande handlingar sker kommer vi under året att arbeta för att det inte ska uppstå problem på dessa områden. Syftet med vårt förebyggande arbete att elevernas miljö ska bli trygg och säker.

Detta har vi identifierat:

- Den länsgemensamma enkäten visar att centralkorridoren fortfarande upplevs av flera elever som en otrygg plats.
- klassrum kan upplevas som otrygga och stökiga.
- eleverna fortsätter att uppleva en låg grad av delaktighet och elevinflytande.

Det här kommer vi att göra för att förebygga kränkningar i vår verksamhet

- Fortsatt förebyggande samtal tillsammans med eleverna via klassråd, programråd och skolråd.
- Skapa rutiner för att utvärdera och följa upp (SKA) fler elevers åsikter än endast årskurs 2 som varit i störst fokus hittills.
- Fortsätta arbetet med att skapa tryggare, renare och mer välkomnande miljö på fler platser än det som redan gjorts i Cafeterian, där elever vill vara och vuxna finns.
- Utveckla Trygghetsteamets uppdrag och systematiska arbete

När personal får kännedom om att en elev utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier hanterar vi det på följande sätt

Rutiner för akuta situationer

Upptäcka – steg 1

Alla vuxna som arbetar i skolan som får kännedom om att något inträffat där en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier ingriper för att stoppa det som sker. Har händelsen redan utspelats tar den vuxne som får informationen reda på mer fakta, vad som hänt och eventuellt vilka som varit inblandade i händelsen.

Anmäla – steg 2

Personalen anmäler snarast det som inträffat till skolans rektor eller till den som rektor utsett att ta emot anmälan. Rektor informeras samma dag eller senast dagen efter att händelsen kommit till personalens kännedom. De inblandade elevernas mentorer får informationen om vad som hänt.

Bedömning – steg 3

Rektor eller den som rektor utser, gör en bedömning av det som hänt för att kunna besluta om vem som är lämplig att utreda det som inträffat. Rektor eller den person som rektor utser anmäler det som inträffat till Norrtälje kommun som är huvudman för verksamheten senast en vecka efter att händelsen kommit till rektors kännedom.

Utredningen – steg 4

När utredningen påbörjas innebär det att den som ansvarar för utredningen **tar reda på vad som har hänt**. Så fort de inblandade tillfrågas om vad som hänt har en utredning påbörjats. Utredningen syftar till att ta reda på vad som hänt och ge förslag till åtgärder som behövs för att det inte ska hända igen. Den elev som blivit utsatt ska återfå en trygg och säker skolsituation. Utredningarna dokumenteras och diarieförs på varje skola.

Uppföljning– steg 5

Utredningen följs upp inom två veckor. Om det visar sig att eleven fortsatt utsätts för kränkningar beslutar skolan om andra mer kraftfulla åtgärder för att få kränkningarna att upphöra. Även de nya åtgärderna följs upp och arbetet fortsätter ända tills elevens situation har förbättrats.

Skolans rektor är alltid ansvarig för utredningen och uppföljningen, om en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier. En utredning kan ändå genomföras av alla vuxna i skolan till exempel en mentor eller kurator.

Alla barn/elever som varit inblandade i en händelse har rätt att tas om hand av personal oavsett om barnet/eleven blivit utsatt för kränkningar eller om hen har utsatt en kamrat för kränkande handlingar.

Arbetet med att skapa trygghet och studiero för alla elever i skolan.

Skolan och fritidshemmets verksamhet utformas så att alla elever får en miljö som präglas av trygghet och studiero. Det handlar om att bygga tillitsfulla relationer och att bedriva utbildning och undervisning av hög kvalitet.

Skolan kan komma att föra samtal med elever, sätta in stöd och olika anpassningar samt genomföra insatser tillsammans med skolans elevhälsa för att säkerställa att alla elever känner sig trygga och säkra i skolans miljöer.

Eleverna medverkar till utformningen av skolans ordningsregler och får då kännedom om att det kan innebära konsekvenser att störa ordningen på ett sätt som medför att andra elevers trygghet och studiero hotas.

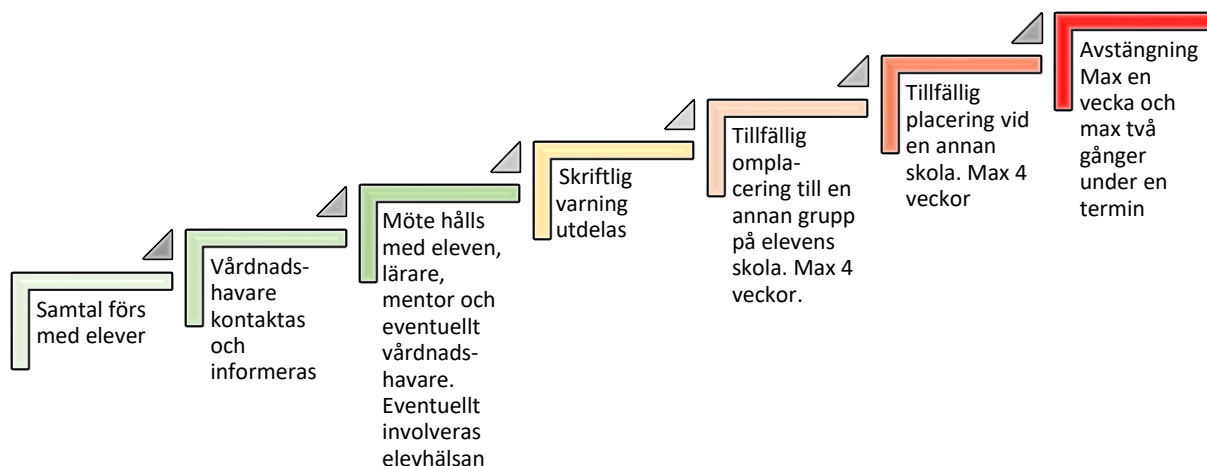
Rektor och lärare på skolan vidtar åtgärder om en elev bryter mot reglerna på ett sätt som innebär att ordningen störs eller andra elevers trygghet hotas.

Skolans personal kan komma att omhänderta föremål, besluta om utvisning ur klassrummet, besluta om kvarsittning efter skolans slut, besluta om en tillfällig omplacering eller att tillfälligt stänga av en elev som stör ordningen, hotar, är våldsam eller på något annat sätt allvarligt bryter mot skolans regler.

Om en elev skadar andra, förstör inredning eller andras egendom på skolan kan lärare och rektor besluta om tillfälliga åtgärder som kan behövas för att stoppa det som pågår. Läraren kan också visa ut en elev från klassrummet om hen stör undervisningen eller betar sig olämpligt på annat sätt.

Konsekvenstrappa som beskriver de olika steg som skolan kan ta, då en elev inte följer skolans ordningsregler och det bedöms som nödvändigt för att de övriga eleverna ska känna sig trygga och få studiero.

Polisanmälan av brottsliga handlingar

Våld, hot och skadegörelse utgör ett allvarligt arbetsmiljöproblem och i vissa fall kan rektor bedöma att det är aktuellt att polisanmäla en elev. Om det är en yngre elev som misstänks för att ha utfört en brottslig handling är det socialtjänsten som är ansvarig för att lämpliga åtgärder vidtas – inte rättsväsendet.

Vid händelser då polisen utreder om ett brott har begåtts kommer skolan oavsett att utreda och vidta åtgärder om en elev i den situationen utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier. I alla händelser som polisanmäls, kontaktas även socialtjänsten.

Barnperspektivet

Det finns skäl för skolan att vara återhållsam med göra polisanmälan mot barn i de yngsta elevgrupperna då polisen normalt inte genomför någon brottsutredning. Rektor genomför tillsammans med skolpersonalen bedömningen om det blir aktuellt med en polisanmälan med hänsyn till barnets bästa. Samråd med polisen kan vara en nödvändig åtgärd i vissa fall. Skolan genomför i dessa fall utredningen själv och bedömer om det finns skäl att göra en anmälan till socialtjänsten. I de fall en polisanmälan görs kommer även en anmälan till socialtjänsten att göras.

Bilaga 1

Definitioner av kränkande behandling enligt skollagen (2010:800) kap. 6

Kränkande behandling är ett uppträdande som kränker en ett barn eller en elevs värdighet och som *inte* har något samband med diskrimineringsgrunderna.

Ett barn eller en elev kan utsättas för kränkande behandling genom att:

- Hen får höra nedsättande, förnedrande och sårande kommentarer om till exempel sitt utseende, sin kropp och så vidare. Det kallas för verbala kränkningar.
- Hen blir utfrysad, hånad, ironiserad över, eller får förnedrande kommentarer på sociala medier. Det kallas för psykiska kränkningar.
- Hen blir utsatt för fysiskt våld genom till exempel slag eller knuffar. Det kallas för fysiska kränkningar.

Begreppet mobbning används inte i lagstiftningen men definieras av Skolverket som "en situation där ett barn/elev blir utsatt för upprepade kränkningar eller trakasserier".

Definitioner av trakasserier enligt diskrimineringslagen (2008:567)

Trakasserier är kränkande handlingar som kränker ett barn eller en elevs värdighet och som *har* ett samband med diskrimineringsgrunderna.

Ett barn eller en elev kan utsättas för trakasserier genom att till exempel:

- Hen kallas för n-ordet, blatte eller bög.
- Hen utesluts ur kamratgruppen på grund av sin religiösa tillhörighet
- Hen blir utsatt för fysiskt våld genom till exempel slag eller knuffar på grund av sin funktionsnedsättning

För att en handling ska definieras som kränkande behandling (mobbning) eller trakasserier krävs att handlingen utförs medvetet och med avsikt att tillfoga någon annan skada eller obehag.

Definitioner av sexuella trakasserier enligt diskrimineringslagen (2008:567)

Sexuella trakasserier är handlingar som kränker ett barns eller en elevs värdighet och som är av sexuell natur.

Ett barn eller en elev kan utsättas för sexuella trakasserier genom att till exempel:

- Hen får höra kommentarer om sin kropp som är av sexuell natur.
- Hen blir "uthängd" och förnedrad med bilder och kommentarer av sexuell karaktär som publiceras på sociala medier.
- Hen blir berörd kroppsligen på ett sätt som uppfattas vara sexuellt eller tvingad till handlingar av sexuell karaktär.

Bilaga 2

Diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567)

Den som bedriver utbildning och alla de som arbetar i våra förskolor och skolor är förbjudna att diskriminera barn och elever som deltar i eller söker till våra verksamheter. Med diskriminering menas att ett barn/elev missgynnas genom att barnets rättigheter inte tillgodoses, eller att barnets rättigheter inskränkts i förhållande till övriga barns möjligheter.

Hur diskriminering kan gå till

Direkt diskriminering

Ett barn, en elev eller en grupp av barn/elever missgynnas genom att en vuxen på skolan behandlar barnet/eleven sämre än hur övriga barn/elever behandlas. Missgynnandet har samband med någon/några av diskrimineringsgrunderna.

Indirekt diskriminering

Ett barn, en elev eller en grupp av barn missgynnas genom förskolans/skolans regler är framtagna på ett sätt som framstår som neutrala men i verkligheten missgynnar en kategori av barn/elever. Personalens förhållningssätt, jargong, språkbruk eller den rådande kulturen kan också innebära ett missgynnande för en grupp av barn/elever. Missgynnandet har samband med diskrimineringsgrunderna.

Bristande tillgänglighet

Ett barn eller en elev med en funktionsnedsättning missgynnas genom att åtgärder som behövs för tillgängligheten inte genomförs. Barnet eller eleven har rätt att komma i en jämförbar situation som övriga, utifrån skäliga krav i lag och annan författning. Hänsyn måste tas till ekonomiska och praktiska förutsättningar, varaktighet, omfattning och andra omständigheter av betydelse.

Trakasserier

Ett uppträdande som kränker ett barn eller en elevs värdighet och som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Sexuella trakasserier

Ett uppträdande som kränker ett barn eller en elevs värdighet och kränkningen är av sexuell natur.

Instruktioner att diskriminera

En vuxen på skolan har fått instruktioner av sin chef eller av någon som den vuxne står i ett lydnads- eller beroendeförhållande till som innebär att ett barn eller en elev missgynnas genom direkt eller indirekt diskriminering.

Diskrimineringsgrunderna

1. Kön – att någon är man eller kvinna
2. Könsoverskridande identitet eller uttryck – att någon inte identifierar sig som man eller kvinna eller på ett annat sätt uttrycka att hen tillhör ett annat kön än det som tilldelats vid födseln.
3. Etnisk tillhörighet – nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknade förhållande

4. Funktionsnedsättning – varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga.
5. Sexuell läggning – homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning
6. Ålder – uppnådd levnadslängd
7. Religion- och annan trosuppfattning – olika religiösa åskådningar eller andra trosuppfattningar som till exempel ateism.

Bilaga 3

Förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling

I arbetet med att upprätta, följa upp och utvärdera planen mot kränkande behandling ska barn och elever medverka. Deltagandet ska anpassas efter barnens ålder och mognad. Detta regleras i skolförordningen (2006:1083)

Samband mellan skollagens och diskrimineringslagen i upprättandet av planen mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier

I skollagens kapitel 6, 10 § anges att om ett barn eller en elev utsätts för trakasserier eller sexuella trakasserier ska personal i förskolan/skolan hantera det på samma sätt som då ett barn/elev utsätts för kränkande behandling.

I diskrimineringslagen kapitel 2, 7 § anges att om en utbildningsanordnare får kännedom om att ett barn, elev eller studerande anser sig utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier är utbildningsanordnaren skyldig att utreda omständigheterna och om det krävs vidta åtgärder för att förhindra fortsatta trakasserier. I diskrimineringslagens kapitel 3, 18 § anges att utbildningsanordnaren ska ha riktlinjer och rutiner för att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier. Dessa ska följas upp och utvärderas.

Förbud mot repressalier

Ett barn eller en elev som berättar om att en kamrat utsätts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier får inte utsättas för repressalier. Det gäller också för de barn/elever som deltar i utredningar. Med repressalier menas att det är förbjudet att straffa eller hota om att straffa ett barn eller en elev som bidrar till att kränkande handlingar kommer till personalens kännedom. Förbudet regleras i skollagen och i diskrimineringslagen (skollagen kapitel 6, 11 §, diskrimineringslagen kapitel 2, 19 §)

Bilaga 4

Tips på information och material som verksamheter kan använda i sitt förebyggande arbete

Skolverket "Vad fungerar – resultat av utvärdering av metoder mot mobbning"

https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfce44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf2517.pdf?k=2517

Rädda Barnens handbok "Stopp! Min kropp!"

<https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/foralder/stopp-min-kropp/>

Stiftelsen Allmänna Barnhuset "Dags att prata om sexuella övergrepp"

http://www.allmannabarnhuset.se/wp-content/uploads/2017/10/Handledning_A4_2017_web.pdf

<http://www.dagsattprataom.se/wp-content/uploads/2016/05/Broschyr-overgrepp-160520.pdf>

<http://www.dagsattprataom.se/vart-material/tryckt-material/>

RFSU (Riksförbundet för sexuell upplysning) "Sexuell trakasserier i skolan"

<https://www.rfsu.se/sex-och-relationer/for-pedagoger-och-yrkesverksamma/rfsu-material/>

Barnombudsmannen "Välkommen till verkligheten – barn och unga om samhällets stöd vid kränkningar och trakasserier i skolan"

<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/valkommen-till-verkligheten.pdf>

Barn- och elevombudet "Arbetar mot kränkningar och mobbning"

<https://beo.skolinspektionen.se/>

SKL (Sveriges kommuner och Landsting) "Handlingsberedskap vid misstanke om brott mot barn i förskolan"

<https://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7585-343-7.pdf?issuusl=ignore>

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor:

- "Näthat – hat på nätet"
<http://www.mucf.se/nathat-hat-pa-natet>
- "Inte ditt fel"
<http://www.mucf.se/publikationer/inte-ditt-fel>
- "Ses offline"
<http://www.mucf.se/publikationer/ses-offline>
- "Youmo i praktiken- vägledning att prata med unga nyanlända om frågor som rör hälsa, sexualitet och jämställdhet"
<https://www.mucf.se/publikationer/youmo-i-praktiken>

Jag vill veta "Brott på internet"

<https://www.jagvillveta.se/14-17-ar/vad-har-hant/brott-pa-internet>

Brottsoffermyndigheten – information om samtyckeslagen

<https://www.frivilligtsex.se/>